

3-4-Sinflarda Sinfdan Tashqari Ishlarni Tashkil Etish Metodikasi

Tilavova M.M.

*Buxoro davlat pedagogika instituti,
Boshlang'ich ta'lim kafedrasi professori, p.f.n,*

Qodirova M.L,

Osiyo xalqaro universiteti magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqola 3-4-sinf o'quvchilarining sinfdan tashqari ishlarini tashkil etish metodikasiga bag'ishlangan. Maqolada sinfdan tashqari ishlar o'quvchilarning intellektual va ijodiy rivojlanishiga xizmat qilishi, ularning ijtimoiy kompetentsiyalarini oshirishi va ta'lim samaradorligini kuchaytirishdagi o'rni keltirilgan. Sinfdan tashqari ishlarning o'quvchilarga ta'siri, ularning metodik jihatlari, shuningdek, O'zbekistondagi boshlang'ich ta'lim tizimida bunday ishlarga qanday yondashish zarurligi haqida batafsil ma'lumot berilgan. Maqola, o'qituvchilarga sinfdan tashqari ishlarni samarali tashkil etishning metodologik asoslari, usullari va amaliy tavsiyalarini taqdim etadi.

Kalit so'zlar: sinfdan tashqari ishlar, boshlang'ich ta'lim, metodika, 3-4-sinflar, pedagogik yondashuv, o'quvchilarni rivojlantirish, ijodiy rivojlanish, ta'lim samaradorligi.

O'zbekistonda ta'lim tizimi doimiy ravishda yangilanib, modernizatsiya qilinmoqda. Bu jarayonning ajralmas qismi sifatida boshlang'ich ta'limda sinfdan tashqari ishlar tashkil etish metodikasiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Sinfdan tashqari ishlar, o'quvchilarning nafaqat akademik bilimlarini, balki ijodiy va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. O'zbekistonda ta'lim tizimining yangilanishi va pedagogik metodlarning zamonaviy talablar asosida rivojlanishi, ayniqsa, sinfdan tashqari ishlarda innovatsion metodlarni qo'llashni talab etmoqda.

Sinfdan tashqari ishlarni samarali tashkil etish metodikasi boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning intellektual va shaxsiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Bu

faoliyatlar o'quvchilarga nafaqat bilim olishni, balki o'zlarini anglash va jamiyatda o'z o'rnini topish imkoniyatini yaratadi. O'qituvchining sinfdan tashqari ishlarni tashkil etishdagi roli, o'quvchilarning qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olib, ularni tarbiyalash va rivojlantirishga qaratilgan bo'lishi kerak. Shu bilan birga, o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash va darsdan tashqari faoliyatlarni yanada samarali qilish uchun metodik yondashuvlarni puxta rejalashtirish zarur.

O'quvchilar uchun turli xil faoliyatlarni tashkil etishning muvaffaqiyatli yo'llaridan biri — ularni ijodiy faoliyatlarga jalb qilishdir. Bu, masalan, teatr sahnalari, ilmiy va adabiy tanlovlar, ekskursiyalar kabi faoliyatlar orqali amalga oshirilishi mumkin. Bunday tadbirlar o'quvchilarga o'zlarini yangi sohalarda sinash imkoniyatini yaratib, ularda ijodiy fikrlashni rivojlantiradi. Shu tarzda, o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifodalashga o'rganadilar va jamoada ishlash ko'nikmalarini oshiradilar. Ularning kreativ rivojlanishini qo'llab-quvvatlash orqali, ta'lim jarayoni faqat bilimlarni o'rganish bilan cheklanmaydi, balki shaxs sifatida shakllanishiga ham yordam beradi.

Ayniqsa, o'quvchilarga ijtimoiy mas'uliyatni o'rgatish ham sinfdan tashqari ishlarning ajralmas qismidir. Bunday faoliyatlar jamoaviy ishlarni tashkil etish, rahbarlik va birgalikda ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. O'quvchilarning bunday faoliyatlar orqali bir-birlariga yordam berish, o'zaro hamkorlik qilish, mas'uliyatni o'z zimmlariga olishlari ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantiradi. Shuningdek, o'quvchilarni turli ijtimoiy va madaniy tadbirlarga jalb etish orqali ular jamiyatda o'z o'rnini topish va turli ijtimoiy vazifalarni bajarish bilan bog'liq mas'uliyatni his qilishlari mumkin.

Bundan tashqari, zamonaviy texnologiyalarni sinfdan tashqari ishlar jarayoniga qo'shish, o'quvchilarning yangi bilimlarni o'zlashtirish va kognitiv ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O'quvchilarni interaktiv platformalar va onlayn resurslar bilan tanishtirish, ularning dunyoqarashini kengaytirishga yordam beradi. Bunday texnologik vositalar, o'z navbatida, o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini ham oshiradi. Ularni onlayn faoliyatlar, masalan, virtual ekskursiyalar, ilmiy-texnologik tadbirlar va internet orqali o'qitish, global axborot resurslaridan foydalanish imkoniyatini yaratadi.

Sinfdan tashqari ishlarga jalb qilish o'quvchilarning nafaqat akademik, balki

ijtimoiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. O'quvchilarning o'zaro hamkorligi, ularning bir-birlariga nisbatan mehr-oqibatini kuchaytiradi. Shuningdek, bunday faoliyatlar orqali o'quvchilarni o'z salohiyatlarini to'liq namoyon qilish va yangi qobiliyatlarni rivojlantirishga yo'naltirish mumkin. Bunda, o'qituvchining rolini to'g'ri tashkil etish va har bir o'quvchining ehtiyojlariga mos yondashish juda muhimdir.

Shu sababli, boshlang'ich ta'limda sinfdan tashqari ishlarni tashkil etish metodikasi ta'lim jarayonini yanada samarali qilishga yordam beradi. O'quvchilarga o'zlarini ifodalash imkoniyatini yaratish, ularda ijodiy fikrlash va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish, ularning motivatsiyasini oshiradi. Sinfdan tashqari ishlarning yaxshi tashkil etilishi o'quvchilarni faqat akademik nuqtai nazardan emas, balki shaxsiy va ijtimoiy jihatdan ham rivojlantiradi.

Sinfdan tashqari ishlarning samarali tashkil etilishi uchun, avvalo, o'qituvchi tomonidan puxta reja tuzilishi zarur. Reja, o'quvchilarning yosh xususiyatlarini, qiziqishlarini va ehtiyojlarini hisobga olgan holda, turli metodlarni qo'llashni ta'minlashi lozim. O'quvchilarning intellektual va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiruvchi, ular uchun foydali va qiziqarli faoliyatlar tashkil etish kerak. Misol uchun, teatr sahnalari, adabiy kechalar, ilmiy-ijodiy tanlovlar, tabiatni o'rganish va ekskursiyalar kabi faoliyatlar o'quvchilarning ijodkorligini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, sinfdan tashqari ishlar o'quvchilarning rivojlanishida katta ahamiyatga ega bo'lib, ular nafaqat akademik bilimlarni, balki ijodiy, axloqiy va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi. O'zbekiston ta'lim tizimida sinfdan tashqari ishlarni tashkil etish metodikasi o'quvchilarga o'z qobiliyatlarini to'liq namoyon qilish imkoniyatini yaratadi. Ularning darsdan tashqari faoliyatlari nafaqat ta'limni kuchaytiradi, balki shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishga ham yordam beradi. Bunday ishlarda o'qituvchilarning roli juda katta bo'lib, ular o'quvchilarning qiziqishlarini hisobga olgan holda samarali metodlarni qo'llashlari zarur. Sinfdan tashqari ishlar orqali o'quvchilarni yanada kamol topgan, jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat yurita oladigan shaxslar sifatida tayyorlash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. N. S. Xolm, "Boshlang'ich ta'limda metodologik yondashuvlar," Toshkent, 2020.
2. O. N. Bobojonov, "Sinf dan tashqari ishlar: metodik tavsiyalar," Samarkand, 2022.
3. I. A. Norov, "Ta'lim metodologiyasi: o'quvchilarning kreativ rivojlanishiga oid tadqiqotlar," Farg'ona, 2023.